

บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลในภาคเหนือ

นายประวุธ เนติพงษ์ตระกูล

001568

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

516408318

ROLES OF DISTRICT OFFICERS IN RURAL ELEMENTARY
EDUCATION ADMINISTRATION IN NORTHERN REGION

Mr. Pravoot Sherdpongtragool

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University
1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

ภาควิชา

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล
ในภาคเหนือ

นายประวิทย์ เด็คพงษ์ตระกูล

บริหารการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์

อาจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย คันทิเมธ)

.....
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์)

.....
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์)

.....
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล
ในภาคเหนือ

ชื่อนิสิต

นายประวุธ เนติพงษ์ตระกูล

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุสัย
อาจารย์ ดร. ณัฐนิภา คุปรัตน์

ปีการศึกษา

2521

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล ในด้านการวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของนายอำเภอในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ จำนวน 408 คน ซึ่งประกอบด้วย นายอำเภอ 136 คน ศึกษาธิการอำเภอ 136 คน หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ 136 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลทั้ง 6 ตำบล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่ได้รับจากประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 408 ฉบับ ได้รับคืนมา 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.52 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสถานภาพของนายอำเภอ พบว่า นายอำเภอส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี อายุมาก รับราชการนาน และดำรงตำแหน่งนายอำเภอต่ำกว่า 6 ปี
2. ผลการวิจัยบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลทั้ง 6 ตำบล ตามความคิดเห็นของนายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ปรากฏว่า เมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทมากในเรื่องการวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน และเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทน้อยในเรื่อง การวางแผนงาน การบริหารงานวิชาการ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และเมื่อแยกความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มแล้ว กลุ่มนายอำเภอ มีความเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทมากทุกเรื่อง กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มนายอำเภอ เฉพาะเรื่อง การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน ส่วนเรื่อง การวางแผนงาน การบริหารงานวิชาการ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมีบทบาทน้อย แต่สำหรับกลุ่มศึกษาธิการอำเภอ มีความเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมีบทบาทน้อยทุกเรื่อง
3. จากความคิดเห็นของกลุ่มประชากร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการศึกษาของนายอำเภอ สรุปได้ว่า นายอำเภอมีภารกิจมาก ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับบริหารการศึกษาประชาบาลมากเท่าที่ควร ไม่มีความคล่องตัวในการบริหารการศึกษา ขบประมาณไม่เพียงพอ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

elementary education in the Northern Region of Thailand : 136 District Officers, 136 District Education Officers and 136 District Education Section Chiefs.

2. The instrument used in the study was a questionnaire consisting of three parts : a checklist, a rating scale and open-ended questions, covering the six areas mentioned above.

3. A total of 408 questionnaires were distributed by the reseacher and by mail. Of these, 353 copies, or 86.52 percent, were returned. The data were then analysed by percentages, arithmetic means and standard deviations.

Reaearch Findings :

1. For the most part, the District Officers in the Northern Region of Thailand have obtained a bachelor's degree, have many years in government service, are middle-aged, and have less than six years in the position of District Officers.

2. Regarding the roles of District Officers in elementary education administration in the Northern Region of Thailand, it was found that District Officers performed greatly concerning decision making, personnel administration and financial affairs. They were found to have quite small roles in education planning, in the administration of academic affairs, and in the follow-up and evaluation of job performance. But on the basis of individaul group opinion, the District Officers believed that they have major

roles in all six areas. The District Education Section Chiefs agreed with them regarding decision making, personnel administration, and financial affairs. For the other tasks, the District Education Section Chiefs believe that the District Officers have minor roles. The District Education Officers, however, believed that the District Officers had minor roles in all six areas.

3. According to the opinions of the population included in this research, the problems and obstacles of the District Officers include : so many responsibilities or such overloading of work that they have very little time for elementary education administration; lack of facilities for education administration; insufficient financial support; shortage of qualified personnel; and lack of coordination for elementary education.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและช่วยเหลือ
 จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ อาจารย์ ดร. พันธุ์นิภา คุปรัตน์ กรุณา
 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรชัย ตันติเมธ กรุณาให้คำแนะนำใน
 เรื่องเกี่ยวกับการทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ภิญโญ สารภ คณบดี
 ชูสกุลชาติ ดร. รุ่ง แก้วแดง คุณวีระชาติ สุกระมุท ดร. สนั่นจิตร สุคนธ์ทรัพย์ และ
 คุณอนันต์ แจงกลีบ กรุณาตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะในการจัดทำแบบสอบถาม
 ดร. อาษา เมฆสวรรค์ รองอธิบดีกรมการปกครอง กรุณาออกหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด
 ในภาคเหนือ อาจารย์เสมอ นาคพงศ์ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัด -
 กระทรวงศึกษาธิการ กรุณาออกหนังสือถึงศึกษาธิการอำเภอในภาคเหนือ เพื่อขอความร่วมมือ
 ในการตอบแบบสอบถาม คุณพัลลภ รัตนประทุม กรุณาเป็นสถานที่รวบรวมแบบสอบถาม
 การวิจัยครั้งนี้ นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ในภาค
 เหนือกรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และนอกจากนี้ได้รับความร่วมมือจากเพื่อน ๆ
 โดยเฉพาะคุณครุณี เจ็ดพงษ์ตระกูล ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนในการศึกษาของผู้วิจัยจน
 ประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีนามดังกล่าวกว้างตันทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ประวูธ เจ็ดพงษ์ตระกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ
รายการตารางประกอบ	ฐ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฑ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อจำกัดของการวิจัย	9
คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	11
วิธีดำเนินการวิจัย	11
2 เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย	14
การจัดองค์การบริหารการศึกษาประชาบาลขององค์การ- บริหารส่วนจังหวัด	16
กรมการปกครองกับการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น	20
บทบาทหน้าที่ของครูสภาในการบริหารการศึกษาประชาบาล	21
การแบ่งงานการศึกษาประชาบาลระหว่าง กระทรวงมหาดไทย- กับกระทรวงศึกษาธิการ	22

	การแบ่งงานในส่วนการศึกษาจังหวัด	24
	บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการบริหาร- การศึกษาประชาบาล	25
	การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาประชาบาล	30
	อำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของนายอำเภอ- ในการบริหารการศึกษาประชาบาล	31
	ปัญหาการจัดการและการบริหารการศึกษาประชาบาล- แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	35 38
	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	39
	กระบวนการบริหารการศึกษา	41
	การวางแผนงาน	44
	การวินิจฉัยสั่งการ	50
	การบริหารงานบุคคล	57
	การบริหารงานวิชาการ	71
	การบริหารการเงิน	75
	การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน	82
3	วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	88
	วิธีดำเนินการวิจัย	88
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	88
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	91
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	95
	การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	96

บทที่		หน้า
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว	98
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทของนายอำเภอในการ-	
	บริหารการศึกษา	104
	ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มประชากร	136
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	147
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	147
	วิธีดำเนินการวิจัย	147
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	148
	การวิเคราะห์ข้อมูล	148
	สรุปผลการวิจัย	149
	อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	154
	บรรณานุกรม	167
	ภาคผนวก	174
	ประวัติ	201

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจังหวัด	90
2	จำนวนข้อและลักษณะความสำคัญของงานแต่ละประเภทของ- แบบสอบถาม	94
3	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	96
4	กลุ่มประชากรจำแนกตามตำแหน่ง	99
5	จำนวนประชากรจำแนกตามวุฒิ	100
6	กลุ่มประชากรจำแนกตามอายุ	101
7	กลุ่มประชากรจำแนกตามอายุราชการ	102
8	ระยะเวลาที่ประชากรดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน	103
9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- วางแผนงาน	105
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- วินัยสั่งการ	110
11	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- บริหารบุคคล	114
12	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- บริหารวิชาการ	121
13	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- บริหารการเงิน	126
14	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการ- ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน	131

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการวางแผน	192
16	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการวินิจฉัย สั่งการ	194
17	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการบริหาร งานบุคคล	195
18	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการบริหาร งานวิชาการ	197
19	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการบริหาร การเงิน	198
20	แสดงรายละเอียดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน	200

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงการบริหารการศึกษาประชาบาล	17
2	แสดงการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	29
3	แสดงกระบวนการบริหาร	49
4	แสดงกระบวนการตัดสินใจ	56